

Lausunto

31.05.2022

Asia: VN/650/2022

Lausuntopyyntö toimeentulotukilain uudistamiseen liittyvästä hallituksen esityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa.

Vaikka toimeentulotukilakia uudistetaan, tulisi ennen kaikkea kehitellä keinoja siihen, miten saataisiin vähennettyä toimeentulotuen tarvetta ja pitkäaikaisuutta. Nämä keinot tulisi myös ottaa vakavasti esille ja niiden osalta miettiä tarvittavia lakimuutoksia. Vaihtoehtoisia keinoja voisivat olla ensisijaisten etuuksien korottaminen (mm. asumistuki, työmarkkinatuki, lapsilisät ja yksinhuoltajakorotukset), hyväksyttävän vuokran suuruuteen puuttuminen etenkin isoilla paikkakunnilla (kuinka suuri vuokra voi olla, jotta on oikeutettu asumistukeen) ja alle 25-vuotiaille ammattikouluttamattomien oikeus työttömyysturvaan sekä työttömyysturvan odotusajan poistaminen.

Mietinnössä oli kartoitettu myös muiden maiden sosiaaliturvaa, joista voisi ottaa mallia myös Suomessa. Esimerkiksi Tanskassa pääosin alle 30-vuotiaat, joilla ei ole ammatillista pätevyyttä saavat kuitenkin koulutusavuksi (uddannelseshjælp) kutsuttua taloudellista tukea, jolla pyritään ohjaamaan nuoria koulutuksen pariin. Tämä olisi hyvä ja kehiteltävä idea myös täällä. Alankomaissa niiltä, joille avoimille työmarkkinoille työllistyminen ei ole mahdollista, voidaan edellyttää erilaista osallistumista yhteiskuntaa hyödyttävään toimintaan (participatieplaatsen). Järjestelyn tarkoituksena on, että jokainen on vastuussa omasta osallisuudestaan omien kykyjen tai omien sosiaalisten verkostojen puitteissa. Osallistuminen yhteiskuntaa hyödyttävään toimintaan vaikuttaisi myös vaikeasti työllistyvän yhteiskuntaluokan hyvinvointiin ja mielenterveyteen, kun he voisivat osallistua jotenkin yhteiskunnan rakentamiseen ja pyörittämiseen.

Koska sosiaalihuoltolaki tai sosiaalihuollon erityislait eivät varsinaisesti koske Kelaa, tulisi tarkemmin täsmentää, miten sosiaalihuollon periaatteet on otettu Kelassa osaksi toimeentulotuen harkintaa.

Laissa tulisi avata enemmän sitä, että Kela voisi käyttää harkintaa etuuskäsittelyprosessissa asiakkaan eduksi laissa erikseen säädetyissä tilanteissa. Harkinta ei tarkoittaisi rinnastaa Kelan harkintaa sosiaalihuollon lainsäädännön tapaiseen sosiaalialan ammattilaisen toteuttamaan harkintaan, vaan kyse olisi etuuskäsittelyssä tapahtuvasta mahdollisuudesta tilannekohtaiseen joustoon yhdenvertaisuutta kunnioittaen.

Eryteisesti edunvalvonnan asiakkaille mahdollisuus saada erityisestä syystä toimeentulotukea takautuvasti on tärkeä, koska uusien päämiesten laskuja on usein erääntynyt ennen edunvalvonnan alkamista.

Asiakkaan oikeus henkilökohtaiseen palveluun sekä Kelan ja hyvinvointialueen välinen yhteistyövelvollisuus parantaa asiakkaan perusturvan toteutumismahdollisuuksia. Olisi hyvä kuitenkin kiinnittää vielä tarkemmin huomiota yhteistyön toteutumiseen tilanteessa, jolloin harkitaan perusosan alentamista.

Lehtinen Sinikka
Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri